

LÖG

um breytingu á lögum um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna, nr. 85/2018 (fjölgun mismununarþátta).

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

1. gr.

Í stað orðanna „og þjóðernisuppruna“ í 1. mgr. 1. gr. laganna kemur: þjóðernisuppruna, trú, lífsskoðun, fötlun, aldri, kynhneigð, kynvitund, kyneinkennum eða kyntjáningu.

2. gr.

Í stað orðanna „kynþætti og þjóðernisuppruna“ í 2. gr. laganna kemur: þeim þáttum sem um getur í 1. mgr. 1. gr.

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- a. Í stað orðanna „kynþáttar eða þjóðernisuppruna“ í 1., 2., 3. og 5. tölul. kemur: einhverra þeirra þátta sem um getur í 1. mgr. 1. gr.
- b. 4. tölul. orðast svo: *Áreitni:* Hegðun sem tengist kynþætti, þjóðernisuppruna, trú, lífsskoðun, fötlun, aldri, kynhneigð, kynvitund, kyneinkennum eða kyntjáningu þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi og skapa aðstæður sem eru ógnandi, fjandsamlegar, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi fyrir viðkomandi.
- c. Við bætast átta nýir töluliðir, svohljóðandi:
  6. *Lífsskoðun:* Skoðun sem byggist á veraldlegum viðhorfum til lífsins, ákveðnum siðferðisgildum og siðferði ásamt skilgreindri siðfræði og þekkingarfræði.
  7. *Fötlun:* Afleiðing skerðinga og hindrana af ýmsum toga sem verða til í samspili fólks með skerðingar og umhverfis og viðhorfa sem hindra fulla og árangursríka samfélagsþátttöku til jafns við aðra. Skerðingar hlutaðeigandi einstaklings eru langvarandi og hindranirnar til þess fallnar að viðkomandi verði mismunað vegna líkamlegrar, geðrænnar eða vitsmunalegrar skerðingar eða skertrar skynjunar.
  8. *Aldur:* Lífaldur.
  9. *Kynhneigð:* Geta einstaklings til að laðast að eða verða ástfanginn af öðrum einstaklingi.
  10. *Kynvitund:* Upplifun einstaklings af eigin kyni og skilgreining hans á því.

11. *Kyneinkenni*: Líffræðilegir þættir sem tengjast kyni, svo sem kynlitningar, hormónastarfsemi, kynkirtlar og kynfæri.
12. *Kyntjáning*: Félagsleg tjáning einstaklings á kyni sínu.
13. *Fjölþætt mismunun*: Þegar einstaklingi er mismunað á grundvelli fleiri en einnar mismununarástæðu sem nýtur verndar samkvæmt lögum þessum, lögum um jafna meðferð á vinnumarkaði og lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna. Fjölþætt mismunun getur annaðhvort verið samtvinnuð þannig að tvær eða fleiri mismununarástæður skapi sérstakan grundvöll mismununar eða verið tvöföld/margföld þannig að mismununin sé vegna tveggja eða fleiri sjálfstæðra mismununarástæðna.

4. gr.

7. gr. laganna orðast svo:

Hvers kyns mismunun á öllum sviðum samfélagsins, utan vinnumarkaðar, hvort heldur bein eða óbein, vegna einhverra þeirra þátta sem getur um í 1. mgr. 1. gr. er óheimil, sbr. einnig lög um jafna meðferð á vinnumarkaði. Fjölþætt mismunun er einnig óheimil. Fyrirmæli um mismunun vegna einhverra þeirra þátta sem getur um í 1. mgr. 1. gr. teljast einnig mismunun samkvæmt lögum þessum sem og áreitni þegar hún tengist einhverjum þeim þáttum. Neitun um viðeigandi aðlögun skv. 7. gr. a telst jafnframt mismunun.

Ákvæði í samningi sem fela í sér mismunun vegna einhverra þeirra þátta sem um getur í 1. mgr. 1. gr. eru ógild.

5. gr.

Á eftir 7. gr. laganna koma tvær nýjar greinar, 7. gr. a og 7. gr. b, ásamt fyrirsögnum, svohljóðandi:

a. (7. gr. a.)

Viðeigandi aðlögun.

Fyrirtæki, stofnanir, félagasamtök og opinberir aðilar skulu gera nauðsynlegar og viðeigandi breytingar og lagfæringar, sé þeirra þörf í sérstöku tilviki, til að gera fótluðum einstaklingi kleift að nýta sér eða fá notið samfélagsins utan vinnumarkaðar til jafns við aðra, enda séu þær ráðstafanir ekki of íþyngjandi eða umfram það sem eðlilegt má teljast.

b. (7. gr. b.)

Frávik vegna aldurs.

Mismunandi meðferð vegna aldurs telst ekki brjóta gegn lögum þessum, séu færð fyrir henni málefnaleg rök sem helgast af lögmætu markmiði, þ.m.t. opinberri stefnu eða öðrum markmiðum stjórnvalda, enda gangi slíkar aðgerðir ekki lengra en nauðsynlegt er talið til að ná því markmiði sem stefnt er að.

Mismunandi meðferð á grundvelli ákvæða í lögum, stjórnvaldsfyrirmælum og samningum þar sem sérstök aldursviðmið eru tilgreind telst ekki mismunun ef unnt er að réttlæta aldursviðmið á málefnalegan hátt með lögmætu markmiði og aðferðirnar til að ná því markmiði eru viðeigandi og nauðsynlegar.

6. gr.

Í stað orðanna „kynþáttar eða þjóðernisuppruna“ í 1. másl. 8. gr., 1. másl. 9. gr. og 1. mgr. 13. gr. laganna kemur: einhverra þeirra þátta sem um getur í 1. mgr. 1. gr.

7. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 10. gr. laganna:

- a. 1. másl. 1. mgr. orðast svo: Í skólum, öðrum menntastofnunum, á frístundaheimilum og í skipulögðu íþrótt- og æskulýðsstarfi er hvers kyns mismunun vegna einhverra þeirra þátta sem um getur í 1. mgr. 1. gr. óheimil.
- b. 2. mgr. orðast svo:
Kennslu- og námsgögn skulu þannig úr garði gerð að ekki sé mismunað á grundvelli þeirra þátta sem um getur í 1. mgr. 1. gr. og þau séu ekki til minnkunar eða lítilsvirðingar þeim sem hafa ákveðna lífsskoðun eða trú, eru á vissum aldri, af tilteknum kynþætti eða þjóðernisuppruna eða í ljósi fötlunar, kynhneigðar, kynvitundar, kyneinkenna eða kyntjáningar viðkomandi.
- c. Fyrirsögn greinarinnar orðast svo: *Bann við mismunun í skólum og öðrum menntastofnunum, á frístundaheimilum og í skipulögðu íþrótt- og æskulýðsstarfi.*

8. gr.

1. másl. 11. gr. laganna orðast svo: Auglýsandi og sá sem hannar eða birtir auglýsingu skulu sjá til þess að auglýsingin sé ekki til minnkunar eða lítilsvirðingar þeim sem hafa ákveðna lífsskoðun eða trú, eru á vissum aldri, af tilteknum kynþætti eða þjóðernisuppruna eða í ljósi fötlunar, kynhneigðar, kynvitundar, kyneinkenna eða kyntjáningar viðkomandi eða stríði á nokkurn hátt gegn jafnri meðferð óháð framangreindum þáttum, sbr. 1. mgr. 1. gr.

9. gr.

Í stað orðanna „kynþætti eða þjóðernisuppruna“ í 15. gr. laganna kemur: einhverjum þeim þáttum sem um getur í 1. mgr. 1. gr.

10. gr.

Í stað ákvæðis til bráðabirgða í lögum kemur nýtt ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:
Innan árs frá gildistöku þessa ákvæðis skal ráðherra skipa starfshóp til að fjalla um mismunun vegna tengsla og um mögulegar tillögur til breytinga á lögum þessum og lögum um jafna meðferð á vinnumarkaði til að bregðast við þess háttar mismunun. Skal starfshópurinn skila niðurstöðu til ráðherra svo fljótt sem verða má eftir að hann tekur til starfa. Í starfshópnum skulu meðal annars eiga sæti fulltrúar frá hagsmunasamtökum fatlaðs fólks, samtökum atvinnurekenda, heildarsamtökum launafólks og Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

11. gr.

Heiti laganna verður: **Lög um jafna meðferð utan vinnumarkaðar.**

12. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó skulu ákvæði laga þessara um mismunandi meðferð á grundvelli aldurs, sbr. 1. mgr. 1. gr. laganna, ekki öðlast gildi fyrr en 1. júlí 2024.

13. gr.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Lög um jafna meðferð á vinnumarkaði, nr. 86/2018:*
  - a. Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:
    1. 4. tölul. orðast svo: *Áreitni: Hegðun sem tengist kynþætti, þjóðernisuppruna, trú, lífsskoðun, fötlun, aldri, kynhneigð, kynvitund, kyneinkennum eða kyn-*

- tjáningu þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi og skapa aðstæður sem eru ógnandi, fjandsamlegar, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi fyrir viðkomandi.
2. Við 12. tölul. bætist: og skilgreining hans á því.
  3. 13. tölul. orðast svo: *Kyneinkenni*: Líffræðilegir þættir sem tengjast kyni, svo sem kynlitningar, hormónastarfsemi, kynkirtlar og kynfæri.
  4. 14. tölul. orðast svo: *Kyntjáning*: Félagsleg tjáning einstaklings á kyni sínu.
  5. Við bætist nýr töluliður, svohljóðandi: *Fjölþætt mismunun*: Þegar einstaklingi er mismunað á grundvelli fleiri en einnar mismununarástæðu sem nýtur verndar samkvæmt lögum þessum, lögum um jafna meðferð utan vinnumarkaðar og lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna. Fjölþætt mismunun getur annaðhvort verið samtvinnuð þannig að tvær eða fleiri mismununarástæður skapi sérstakan grundvöll mismununar eða verið tvöföld/margföld þannig að mismununin sé vegna tveggja eða fleiri sjálfstæðra mismununarástæðna.
- b. Eftirfarandi breytingar verða á 1. mgr. 7. gr. laganna:
1. Á eftir 1. másl. kemur nýr másliliður, svohljóðandi: Fjölþætt mismunun er einnig óheimil.
  2. Við bætist við nýr másliliður, svohljóðandi: Neitun um viðeigandi aðlögun skv. 10. gr. telst jafnframt mismunun.
2. *Lög um jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna, nr. 150/2020*: Í stað orðanna „lögum um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna“ í 3. tölul. 2. gr. laganna kemur: lögum um jafna meðferð utan vinnumarkaðar.
  3. *Lög um stjórnarsýslu jafnréttismála, nr. 151/2020*: Í stað orðanna „lög um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna“ í 1. másl. 1. gr. og 1. másl. 1. mgr. 13. gr. laganna kemur: lög um jafna meðferð utan vinnumarkaðar.

Gjört á Bessastöðum, 28. júní 2022.

Guðni Th. Jóhannesson.
(L. S.)

_____
Bjarni Benediktsson.